

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

BAKALAVR SƏVİYYƏSİ ÜÇÜN

İXTİSAS -050810 “TURİZM İŞİNİN TƏŞKİLİ”

FƏNN – “TURİZMİN COĞRAFIYASI”

(I kurs)

Bakı – 2021

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

BAKALAVR SƏVİYYƏSİ ÜÇÜN

İXTİSAS -050810 “TURİZM İŞİNİN TƏŞKİLİ”

FƏNN – “TURİZMİN COĞRAFİYASI”

Bakı Dövlət Universiteti nin rektoru
----- il tarixli ---- sayılı əmri ilə fənn
proqramı kimi təsdiq edilmişdir.

Bakı – 2021

Tərtib edən:

Dərgahov Vüqar Səttar o. - Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının baş müəllimi, c.e.n. **Hüseynzadə Kərim** - Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının qiyabi doktorantı

Elmi redaktor:

Soltanova Həbibə Bayraməli q. – Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının müdiri, c.e.n., dosent

Rəy verənlər:

1.AMEA, Akad. H.Ə.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun baş elmi işçisi, c.e.n. **Kərimov Rövşən Nəriman o.**

2.Xarici ölkələrin iqtisadi-siyasi coğrafiyası və turizm kafedrasının müəllimi, c.e.n., **Talıbov Səbuhi Əlibala o.**

TURİZMİN COĞRAFIYASI

İzahat vərəqi

“Turizmin coğrafiyası” fənni bakalavr səviyyəsində 75 saat (45 s. müh., 30 s. məş.) həcmində tədris edilir. Fənnin tədrisində əsas məqsəd turizm sistemlərinin formalaşmasının ərazi təşkili, təbiət, rekreasiya, ekoloji, açıq hava turizmi, macəra, dağ idman, sağlamlıq, aqroturizm, mədəni, sosial turizmin öyrənilməsi, coğrafiyası, əsas destinasiyaların öyrədilməsi və təhlili edilməsidir. Buna görə də, “Turizmin coğrafiyası” fənninin “Turizm işinin təşkili” ixtisasında tədris olunması məqsədəuyğundur.

Fənnin mənimsənilməsi nəticəsində tələbələr **bilməlidir**:

- Turizm coğrafiyasının mahiyyəti və ərazi planlaşdırılması;
- Turizmdə tələb və təklifin, gəlir və xərclərin corafiyasını;
- Getmə və gəlmə turizmin müasir vəziyyətin və dinamikasını;
- Müxtəlif turizm növlərinin mahiyyəti və təşkilinə qoyulan tələbləri;
- Ekoloji, açıq hava və digər təbiət turizm növlərinin müasir vəziyyətin;
- Mədəni-dərketmə, sosial və sağlamlıq turizminin təşkilili və əsas destinasiyaların müasir vəziyyətin;
- Müxtəlif turizm destinasiyalarının coğrafiyasın və müasir vəziyyətin.

Bacarmalıdır:

- Coğrafiya elmləri sisteində turizmdə rolunu təhlil etməyi;
- Tələb və təklifin, gəlir və xərclərin coğrafiyası izah etməyi;

- Təbiət turizmi və rekreasiya coğrafiyasının əsas anlayışlarını təhlil etməyi;
- Ekoloji, açıq hava, dağ-idman, dağ-xizək, aqroturizm, macəra turizm növlərində baş verən dəyişiklikləri izah etməyi,
- Sağlamlıq, sosial, mədəni-dərketmə turizmin inkişafını əsaslandırmağı və b.

Yiyələnməlidir:

- Coğrafiyanın turizmdə rolu, turizmin planlaşdırılması, ərazi təşkilinin xüsusiyyətlərinin izahına hazır olmağa;
- turizm tələbi, təklifi, gəlmə-getmə turizm, turizm xərcləri və gəlirlərinin təhlilinə hazır olmağa;
- əsas turizm növlərinin səciyyəsi və inkişafına təsir edən amilləri hazırlığa;
- turizm növlərinin yayılması və destinasiya mərkəzlərinin təhlilinə hazır olmağa;
- əsas turizm destinasiyaları haqqında əhatəli məlumata.

Mövzular üzrə saatların paylanması

No	Mövzular	Cəmi	Müh.	Məs.
1	Turizm coğrafiyasının mahiyyəti, məqsədi və vəzifələri	2	2	
2	Turizm və coğrafiya arasındakı əlaqələr	4	2	2
3	Turizmdə tələbin coğrafiyası	2	2	
4	Turizmdə təklifin coğrafiyası	4	2	2
5	Gəlmə və getmə turizmin coğrafiyası	4	2	2
6	Turizm gəlirləri və xərclərinin coğrafiyası	4	2	2
7	Təbiət turizminin coğrafiyası	2	2	
8	Rekreasiya coğrafiyası	6	4	2
9	Ekoloji turizmin coğrafiyası	2	2	

10	Açıq hava turizm fəaliyyətlərinin coğrafiyası	4	2	2
11	Macəra turizminin coğrafiyası	4	2	2
12	Dağ xizək turizminin coğrafiyası	4	2	2
13	İdman-sağlamlıq turizminin coğrafiyası	4	2	2
14	Aqroturizmin coğrafiyası	4	2	2
15	Sosial turizmin coğrafiyası	2	2	
16	Mədəni-dərketmə turizmin coğrafiyası	4	2	2
17	İşgüzar və insentiv turizmin coğrafiyası	4	2	2
18	Hadisə turizminin coğrafiyası	6	4	2
19	İstirahət və əyləncə turizminin coğrafiyası	4	2	2
20	Müalicə-sağlamlıq turizminin coğrafiyası	4	2	2
21	Dini və ritual turizmin coğrafiyası	1	1	
	Cəmi	75	45	30

Mövzular və onların məzmunu

1. Turizm coğrafiyasının mahiyyəti, məqsədi və vəzifələri

Turizm coğrafiyasının mahiyyəti. Coğrafiya və səyahət anlayışının bir-biri ilə dövrü bağlılığı. Turizmin mahiyyəti. Turizm coğrafiyasının coğrafiya elmləri sistemində yeri və rolu. Turizm coğrafiyasının əsas anlayışlarının səciyyəsi (1,3,12)

2. Turizm və coğrafiya arasındakı əlaqələr

Turizm və coğrafiya arasındakı əlaqələrin mahiyyəti. Turizm və coğrafiya arasında qarşılıqlı əlaqələrin qurulmasında turizm coğrafiyasının rolu. İqtisadi, sosial və mədəni fəaliyyət sahələrinin əhəmiyyəti. Qloballaşmanın turizm və coğrafiya arasındakı əlaqələrin təşkilinə təsiri. Coğrafi məkan və ya bölgənin sosial-iqtisadi inkişafının turizmə təsiri. Destinasiyaların yerləşdiyi coğrafi mövqe baxımından turizm üçün əlçatımlılığı(1,2,11).

3. Turizmdə tələbin coğrafiyası

Turizmdə tələb anlayışı. Turizm corafiyasına tələb istiqamətində yanaşma konsepsiyası. Turizm tələbinin xüsusiyyətləri. Turizm coğrafiyasında tələbin növləri. Turizm tələb coğrafiyasına təsir edən əsas və digər amillər. Tələb coğrafiyasında müxtəlif istiqamətlər üzrə istehlakçıların tələbi. Turizm coğrafiyasında tələbin iqtisadi, sosial-mədəni, psixoloji, coğrafi, texnoloji göstəriciləri və bunların əsas istiqamətləri. Turizm tələbinin statistikasını və turizm tələbini ölçərkən nəzərə alınan məqamlar (1,3,4,6).

4. Turizmdə təklifin coğrafiyası

Turizmdə təklif anlayışı. Turizm corafiyasına təklif istiqamətində yanaşma konsepsiyası. Turizm təklifinin xüsusiyyətləri. Turizm coğrafiyasında təklifin növləri. Turizm təklif coğrafiyasına təsir edən əsas və digər amillər. Turizm coğrafiyasında təklifin coğrafi, infrastruktur, xidmət təminatçısı, texnoloji göstəriciləri və bunların əsas istiqamətləri. Təklifin formalaşmasında regional fərqlər(1,2,6,7).

5. Gəlmə və getmə turizmin coğrafiyası

Gəlmə və getmə turizmin dinamikası. Beynəlxalq turizmin statistikasını. Gəlmə və getmə turizm bazarının təhlili. Gəlmə və getmə turizmdə regional fərqlər. Turizm destinasiyaları arasındakı əlaqələrin təşkili və bu sahədə ixtisaslaşdırılmış təşkilatlar. Əsas turist göndərən və qəbul edən ölkələrin səciyyəsi. Daha çox turist qəbul edən destinasiyaların səciyyəsi(3,4,10,13).

6. Turizm gəlirləri və xərclərinin coğrafiyası

Turizm gəlirlərinin mahiyyəti və formalaşması. Turizm xərclərinin tərkib hissəsi, əsas və əlavə xərclər. turizm gəlirlərinin formalaşmasında dünya ölkələri arasında fərqlər. Turizm gəlirlərinin əsas mənbələri və onun coğrafiyası. Turizm xərclərinin tərkib hissəsi və ölkələr üzrə fərqlər. turizm destinasiyaları üzrə gəlir və xərclərin müxtəlifliyinin səbəbləri(1,2,7,8).

7. Təbiət turizminin coğrafiyası

Təbiət turizminin mahiyyəti və anlayışları. Təbiət turizminin tərkib hissəsi. Turizm tələbatında təbiət turizminin yeri və rolu. Təbiətdə turların təşkil olunmasının əsas mexanizmləri. Təbiət turizminin planlaşdırılması və həyata keçirilməsinin istiqamətləri. Təbiət turizminin təşkilində təhlükəsizlik amilləri. Dünyada əsas təbiət turizm destinasiyaları və onların coğrafiyası(2,4,5,10).

8. Rekreasiya coğrafiyası

Rekreasiya anlayışı. Rekreasiya coğrafiyasının mahiyyəti, növləri və təşkili istiqamətləri. Rekreasiya coğrafiyasının tərkib hissələri. Rekreasiya coğrafiyasının sosial-iqtisadi əhəmiyyəti. Rekreasiya sistemlərinin və rekreasiya zonaları. Ərazi rekreasiya sistemlərinin formalaşmasının iqtisadi kriteriyaları. Rekreasiya rayonlaşdırılması. Turizm-rekreasiya zonalarının təşkilili və pasportlaşdırılması(3,8,12,12).

9. Ekoloji turizmin coğrafiyası

Ekoloji turizmin mahiyyəti, növləri və tərkib hissələri. Davamlı turizmin inkişafında ekoloji amillər. Ekoloji turizm

fəaliyyətinin təşkili. Ekoloji turizm xidmətlərinin meyarları. Ekoturizm bazarı və inkişaf istiqamətləri. Ekoloji turizmin inkişaf etdiyi ölkələrin və destinasiyaların qısa səciyyəsi(1,2,4,12).

10. Açıq hava turizm fəaliyyətlərinin coğrafiyası

Açıq hava turizminin mahiyyəti, növləri və tərkib hissəsi. Açıq hava fəaliyyətlərinə qoyulan tələblər. Açıq hava turizm məkanlarının müəyyən edilməsinin kriteriyaları və bu sahədə olan təhlükəsizlik tələbləri. Açıq hava məkanlarının seçilməsində relyef, iqlim və ekoloji amillərin nəzərə alınması. Açıq hava turizm növlərinin inkişaf etdiyi ölkələr və destinasiyalar(1,2,4,7).

11. Macəra turizminin coğrafiyası

Macəra turizmin növləri və təşkilinə qoyulan tələblər. Macəra turizmində təhlükəsizlik amili: təbii, antropogen. Macəra turizmdə risklər. Turistlərin fiziki və psixoloji vəziyyətinə qoyulan tələblər. Macəra turizm bazarı. Macəra turizmin təşkili üzrə destinasiyaların səciyyəsi və rəqabət imkanları. Macəra turizm paketlərinin hazırlanması(1,3,6,10).

12. Dağ xizək turizminin coğrafiyası

Dağ xizək turizminin təşkilinin təbii, iqtisadi aspektləri. Dağ xizək turizminin təşkilinə qoyulan tələblər: ekoloji amil, davamlılıq, iqlim, təhlükəsizlik. Dağ xizək turizm destinasiyaları və onların səciyyəsi. Dağ xizək turizmdə rəqabət imkanları. Dağ xizək turizm paketlərinin hazırlanması(1,5,7,11).

13. İdman-sağlamlıq turizminin coğrafiyası

İdman sağlamlıq turizminin mahiyyəti, növləri və təşkili. Dağ idman turizminin təşkili və tələbin mənbələri. İdman turizmdə təhlükəsizlik amilləri: təbii və antropogen risklər. İdman sağlamlıq turizmdə turistlərin fiziki və psixoloji sağlamlığına

qoyulan tələblər. İdman-sağlamlıq turizmin coğrafiyası və mərkəzləri. İdman sağlamlıq destinasiyalarının səciyyəsi(1,3,4,11).

14. Aqroturizmin coğrafiyası

Aqroturizmin mahiyyəti, növləri və təşkili meyarları. Aqroturizmin tərkib hissələri. Aqroturizmin təşkili formaları. Aqroturizmdə icmaların rolu. Aqroturizmin sosial və iqtisadi əhəmiyyəti. Aqroturizm bazarı və bu sahədə olan xidmətlər. Aqroturizmin coğrafiyası və əsas destinasiyaların səciyyəsi(1,4,5,11).

15. Sosial turizmin coğrafiyası

Sosial turizmin mahiyyəti, növləri və təşkili formaları. Sosial turizmin inkişafını şərtləndirən amillər. Sosial turizm vasitəsilə turizm xidmətlərinin əlçatanlığının təmin olunması vasitəsi kimi səciyyəsi. Üçüncü yaş qrupu üçün turizm. Sosial turizm bazarı və tələbin müəyyən edilməsi. Sosial turizmin coğrafiyası və əsas destinasiyaların səciyyəsi(1,5,8,10).

16. Macəra turizminin coğrafiyası

Macəra turizmin mahiyyəti, növləri və təşkilinə qoyulan tələblər. Macəra turizmində təhlükəsizlik amili: təbii, antropogen. Macəra turizmdə risklər. Turistlərin fiziki və psixoloji vəziyyətinə qoyulan tələblər. Macəra turizm bazarı. Macəra turizmin təşkili üzrə destinasiyaların səciyyəsi və rəqabət imkanları(1,4,5,7,10).

17. İşgüzar və insentiv turizmin coğrafiyası

İşgüzar turizmin mahiyyəti, növləri, təşkili və ona qoyulan tələblər. İşgüzar turizm tədbirlərin təsnifləndirilməsi. Mühüm beynəlxalq tədbirlər və onların təşkilinə qoyulan tələblər. İşgüzar turizm bazarı. İşgüzar turizmin coğrafiyası. İşgüzar turizm destinasiyalarının səciyyəsi(1,5,9,11).

18.Hadisə turizminin coğrafiyası

Hadisə turizmin mahiyyəti, təşkili formaları. Hadisə turizmin növləri. Hadisə turizmin təsnifatı və təşkilinə qoyulan tələblər. Hadisə turizmdə kütləviliyi təmin edən amillər. Kütləvi festivallar hadisə turizmin tərkib hissəsi kimi səciyyəsi. Halmark tədbirləri və mahiyyəti. Müsiqui festivalları və keçirilməsinə qoyulan tələblər. Hadisə turizm bazarı. Hadisə turizminin coğrafiyası. Hadisə turizm destinasiyalarının səciyyəsi(1,5,7,10).

19. İstirahət və əyləncə turizminin coğrafiyası

İstirahət və əyləncə xidmətləri turizmin tərkib hissəsi kimi səciyyəsi. İstirahət və əyləncə turizm xidmətlərinin tərkib hissəsi, təşkili formaları və digər turizm növləri ilə əlaqəsi. Animasiyalar əyləncə turizmin tərkib hissəsi kimi səciyyəsi. İstirahətin təşkilində coğrafi şərait. İstirahət və əyləncə turizm bazarı. İstirahət turizminin coğrafiyası və əsas destinasiyaların səciyyəsi(1,2,4,8).

20. Müalicə-sağlamlıq turizminin coğrafiyası

Müalicə-sağlamlıq turizminin mahiyyəti və təşkili formaları. SPA-wellness, termal və kiliniki turizm. Müalicə-sağlamlıq turizmində tələb və təklif analizi. Müalicə-sağlamlıq turizm bazarı. Müalicə sağlamlıq turizminin coğrafiyası.

Dünyanın məşur sağlamlıq şəbəkələri, SPA-wellness, termal destinasiyalarının səciyyəsi(1,2,5,13).

21. Dini və ritual turizmin coğrafiyası

Dini və ritual turizmin növləri və təşkili formaları. Dini və ritual turizmin təşkilinə qoyulan tələblər. Dini və ritual turizm bazarı. Dini və ritual turizmin coğrafiyası və əsas destinasiyalarının səciyyəsi(1,2,4,10).

Ədəbiyyat:

Əsas

- 1.Velvet Nelson. (2013) An Introduction to the Geography of Tourism. Rowman & Littlefield Publishers, Inc. United States of America. p. 332
- 2.Hall, C.M., Lew, A., & Timothy, D.J. (2011). World geography of travel and tourism: A regional approach. Oxford: Butterworth-Heinemann. p. 376
- 3.Lew, A. A., Hall, C. M., Timothy, D.J. (2015) World regional geography, human motilities, tourism destinations, sustainable environments, UK. Dubuque, IA: Kendall-Hunt p. 386
- 4.Mill, R.C. & Morrison, A.M. (2012). The tourism system. Dubuque, IA: Kendall-Hunt. p. 427
- 5.Williams, S. (1998). Tourism Geography. London: Routledge.
- 6.Williams, S., & Lew, A. A. (2014). Tourism geography: Critical understandings of place, space and experience. Routledge. p. 346

Əlavə

- 7.Məmmədov C.A., Soltanova H.B., Rəhimov S.H. Beynəlxalq turizmin coğrafiyası . Bakı: "R.N. Novruz-94", 2002.
- 8.Rəhimov S.H. Beynəlxalq turizmdə işlədilən termin və anlayışların izahlı lüğəti. Bakı: "CBS", 2011.

- 9.Soltanova H.B., Qasimov M.S., Ağasiyev Ə.R. Azərbaycanın kurort təsərrüfatı. Bakı 2017. 215 s.
- 10.N. Özgüç, Turizm coğrafiyası. İstanbul. 2003
11. Христов Т.Т. География туризма. Высшее образование. ЛитРес 2020, 305 с.
- 12.Кусков А.С., Голубева В.Л., Одинцова Т.Н. Рекреационная география. М.: «Флинта», 2005, 496 с.
- 13.<http://www.world-tourism.org>. – Ümumdünya Turizm Təşkilatının saytı.

